

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetési díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethet: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. 6.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordautó szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőség, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papír-kereskedésében. Bécsben: Haenstein és Vogler (Neuer-Markt 11 sz.), Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haenstein és Vogler Urulca 13. Lang et Schwarz, Földutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlitter sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é. Félévre 6 frt. o. é. Énegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Gondolatok a törvényhozás szünnapjai alatt.

III.

(Cs.—r.) Minden vonatkozást, országgyűlésünk első időszakára, készakarva kerütnünk. Nem azért, mintha azok a napok, s az azokban véghez vitt tárgyalások és megállapodások a bírálaton felül állanának, hanem mivel azt tartjuk, hogy a multban történeteket, meg nem történetekké tenni ugy sem lehet, s így a recriminációk mit sem érnek. De igen! Egyre alkalmasak.

Ha a szenvedélyek tüzeinek szitása, a kedélyek elmérgesítése feladata lehet a parlamentáriusnak, akkor a mult ülésszakra nem lehet panaszkodni. Hisz hány-szor emelkedtek egyesek iniciatívájára oly nézetek, oly modorban felszólal, mi legkevésbé sem egyeztethető össze a törvényhozás méltóságával; hány-szor nemult el egyesekben az ember, a hazafi szava, s került felül a párttag szűkkörü nézete; hány-szor proclamáltak az igaz meggyőződés köpenye alatt hamisan értelmezett elveket?!

A természet időnkénti viharos kitörései tisztítják a légkört, ugy a közelmultban színre került párttúság, fürgeteg is, szeretjük remélni, talán egy jobb jövő zálogául tekintendők. Hét év elég volt, hogy mint kezdők járjunk a parlamentárizmus iskolájába. Ez idő alatt sokat boldogultunk ismeretlen, meredek, sokszor életveszélyes helyeken, s ha semmi egyebet nem nyertünk volna is, az átélte évek gazdag tapasztalata rendelkezésünkre áll; ha ezeket jövőre felhasználjuk, talán biztos alapon haladhatunk.

Az eddig elért eredmény, igaz, hogy nem sok, de keveselni sem lehet, ha számba vesszük sajátlagos viszonyainkat. Sok-nyelvű nép vagyunk, már törzsiileg elűtő jellemmel, szokásokkal, hajlammal, hagyomány és intézményekkel; a ki e különbségeket tekintetbe nem veszi, nem építhet biztos alapra.

Nekünk nem egy nép számára kell törvényeket alkotni, s e törvények alkotásánál nem csak egy nép társadalmi állását, fejlettségét, szellemi irányát kell tekintetbe venni. Itt rejlik lassu haladásunk kulcsa. Kiválságolt állapotokat, különleges törvényeket egyiknek sem adhatunk, mert ez praejudikálna ugy az állam összefogalmának, mint a törvényhozás egységének; oly törvényeket kell tehát alkotni, melyek kiterjedjenek az állam összes területére, egész népére; melyek, míg az egyes népfajok sajátlagos fejlődési irányát lehetőleg tekintetbe veszik, más részt ne adják fel, az állam egységes cselekvését, mely különösen a törvényhozásban culminál. E körülmények képezik állami életünknek Seylláját és Karybdiséit, melyek között biztos kezekkel vezetni al-

lami életünk hajóját, körültekintő elővigyázat, államférfiúi eszély kívántatik.

E körülményeket jó lesz tekintbe venni azoknak, kik minduntalan jeremiási siralmakat hallatnak közállapotaink felett, s kétségbe vannak esve állami életünk mostani vezetőinek munkássága felett. — Gondolják meg, egy állam s annak népe nem holt anyag, mit tetés szerint lehet ide-oda gyurni, s annak tetés szerinti alakot adni; élő organismus az, akarattal, cselekvéssel felruházva, s mindig készen lehetünk a reactionra, ha a törvényhozási és kormányzási actionál az eszélyel nem párosítunk kellő ildomot.

Gáncsolni, kárhóztatni lehet, valamely eljárást bírálhat alá venni, s abban hibákat kapni sem nagy mesterség. Nincs a földkerekségén mű, mely a valódi ideal mintaképeül szolgálhatna; ép mert emberek vagyunk, cselekvényeink is emberiek maradnak, s a ki magának az isteni tökélyt vindikálja, csak éretlenségét, gyarlóságát árulja el. A kormány rudja veszélyes irányban tereltetik, mi helyt experimentatiókra használjuk, mi helyt némely párt abban találja működésének egyedüli célját, törekvésének egyedüli feladatát, miszerint maga álljon ama rud mellé.

Mi szívesen látnók bárkinek kezében állami életünk vezetését, ha csálhatatlan biztosítékot nyernénk a siker iránt, mert előtünk csak a lényeg döntő momentum: nemzetünk és hazánk boldogsága, s nem a külső forma; de mert e biztosítékot nem találjuk fel azon hangzatos epithetonokban, ama szép phrazisokban, melyekkel bizonyos irányból integetnek, maradunk az eddig követett uton, dacára mind azon tévelygéseknek, melyeket át kellett élnünk. Biztat egy jobb jövő reménye; ma nem vagyunk minden tapasztalatok hiájával, mielőtt egyet lépnénk, meg tudjuk találni a helyes irányt, valamint azon eszközöket és módokat, melyeknek segítségével az egyszer választott irányban megmaradhatunk, s azon sikerrel haladhatunk.

Most sem kecségtetjük magunkat ama rohamos fejlődéssel, melyet a felhevült képzelet felmutat. Az ábrándképek szépek lehetnek, de tudjuk, hogy egy állam boldogsága, egy nép jólléte csak hosszú, kitartó munka eredménye; hol százados mulasztások pótolandók, ott rövid munkával akarni segíteni örült gondolat.

Szép a szó, az akarat, a nemes szándék, de tett nélkül ezek mit sem érnek. Mi azon embert, ki államunk nagy épületéhez csak egy porszemmel is járul, sokkal többre becsüljük, mint a ki hónapos szónoklatokat tart ama nagy épület mellett, s bírálót bírálatra halmoz, anélkül, hogy maga is kezébe venné az előtte levő eszközt.

A népek nem beszédből, hanem tettekből, munkából élnek.

A demagógok ugynevezett pünkösdi királysága nagyon rövid életű szokott lenni: csak addig tart, míg a nép meggyőződik, hogy a szó elrepül, a tett maradandó, s minél tágasb körre terjed ki e tudat, annál szilárdabb alapon nyugszik az állami élet, annál inkább valósul a munka korszaka.

Legujabb táviratok.

Bécs, jul. 12. A „N. Fr. Pr.“ Münchenből arról értesül, hogy Gizella főhercegnő várandó állapotban van.

Prága, jul. 12. A neuhauseri zálogháznak a helytartóság meghagyta, hogy az összes takaré-

betéteket haladéktalanul fizesse vissza. — Stroussberg 3000 munkást bocsátott el.

Berlin, jul. 12. Kryger képviselő haderslebeni válsztói előtt jelentést tett egy értekezletről, melyben Bismarck kijelenté előtte, hogy az éjszakschleswigi kérdés megoldása később lehetséges lesz, egyelőre azonban nem várható, minthogy tekintettel kell lenni a német nép kívánataira, és mivel Lengyelország akkor szintén nemzeti követelésekkel fogna előállani.

Páris, jul. 12. F. hó 14-én megtartják a Bastille elfoglalása szokott évi ünnepét, melynek alkalomával Gambetta beszédet fog tartani.

Zágráb, jul. 12. A török zavargók főczinkosa, Feim efendi a vizsgálatot elkerülendő Ó-Gradskából hajón megszökött.

Róma, jul. 12. A kamarában és a senatusban Minghetti bejelenté az új kabinet kinevezetelését és azután felolvasta az elnapoló királyi rendeletet. A mára kitűzött consistorium ujjal elhalasztott. — Erősítik, hogy a persa sah nem Rómába, hanem Turinba fog menni.

Perpignán, jul. 11. Saballs 3000 főnyi carlistabandaja Ripoli mellett megtámadta Gabrinety 5000 emberből álló csapatját, mely alkoholmal utóbbi elesett, és a csapat legnagyobb része a carlisták által elfogott.

Lyon, jul. 12-én. Két radikális lap elnyomatott.

Madrid, jul. 11. Az „Imperial“ szerint Alcaj városban nemzetközi ayuntanzieto alakult, mely az alcaldet anyagolövette, és sok házat felgyújtott, és fenyegetőzött, hogy a tuzokat föbe löveti, ha a csapatok támadásra készülnek.

A botanikus kert ügyében. Egyáltalán nem lehet szándékunkban a felbojgatott közvéleménnyel szembe szállani, csak az igazság érdekében kell a következőket megjegyeznünk. A kert tulajdonképen elzárva a tisztesebb közönség elől nincs, nyitva van az naponta reggeli 9 órától d. u. 1 néha 6 óráig, s ha valakinek épen kedve volna korán reggel sétákat tenni a kertben s az üdítő friss vizet élvezni, azt is megteheti; csak hogy akkor a hátsó kapuhoz kell előlártnia, mely kora reggeltől késő estig nyitva van; itt bizonyára minden bántódás nélkül bemehet s ha tisztességes külsejű és magavisetű, senki sem fogja őt sétájában háborgatni.

Hogy a kert dacára soi disant elzárattatásának (mert hogy miként lehessen egy kert, melyből 1. az egyik tanár tananyagát meríti, 2. a másik tanár gyűjteményét ott tartja s 11—12-ig napoként ott doceál; 3. a harmadik tanár hetenként egyszer (csütörtökön az esti órákban) tanítványait a csillagvizsgálatban oktatja, hogy miként lehessen ily kertet elzártnak nevezni, nem értjük) csodáson mintegy varázsútre botanikus kerté át nem alakult, annak magyarázatát kiki az átmeneti nehézségekben lelheti. Egy a tudomány mai színvonalán álló növénytanárnak ép oly gondot, ha nem többet, kell fordítva a növény-élet és bonczatani intézetre, mint egy kert systematikus berendezésére; az előbbi vezet be az utóbbiba; sőt annyiival több hasznót is hajthat egy ily intézet tökéletes berendezésével, a mennyiben az állati és emberi szövetek ismeretében igen jó előkészítő a növény-bonczatani viszonyok ismerete. Külföldön, kik jó görösöveszek, az emberi test szövettanának jó ismerői akarnak lenni, rendszeren a növénytani laboratóriumban az egyszerűbb növényi szövetek görösői vizsgálatán kezdik.

Miert nem kívánják az állattani tanártól, hogy állat seregleteket rendezzen be, hogy aquariumokat tartson s miert nem szólalnak fel ott is az ellen, hogy e szakma tanára is nagyobbára az állat-élet és bonczatani intézetre fekteti a fösulyt.

A növények systematikus és név szerinti ismeretét tanítani nem annyira az egyetem, mint a közélet tanadók feladata; ugy mint az egyetemen sem foglalkoznak igen sokat az állatok külső leírásával, azok élet szokásainak, élettrajzának vázolásával. Magasabb, tudományosabb, a dolgok mélyéig ható szempontból tanítják e helyt mindkét tárgyat. De azért, ugy tudjuk, K. tanár urnak határozott szándoka egy a lehetőleg tökéletes botanikai kertet alkotni, e részben ki tervezetében bepillantva tott, láthatva onnan, hogy mind az orvosi növények,

mind a vízi stb. növények teljes rendszerben képviselve lesznek; csak hogy erre még a költség nagyobbára hiányzik, a dotációnak (mely magában igen csekély) nagyobb részét a laboratórium veszi igénybe. Utalunk az analog esetre a pesti növénykerti intézetnél. Hogy pedig a kert általában kissé elhanyagolt külmet mutat (mi tagadhatatlan) annak okát a „Sok dajka közt a gyermek elvesz“ mesében lehet keresni.

A muzeum-egylet választmánya a kert külső osinban tartásáról gondoskodni nem akar; a tanár ur pedig csak azon részről fog később is gondoskodhatni, mely növénytani kertnek lesz kiszakítva. Midőn az „örögtudós“ ott lakott, igen természetesen (mint a m.-egyleti választmányának igen nagy befolyású tagja) gondoskodhatott mindennapi környezetének jó karban tartásáról.

Egy nem érdekelt.

Minő természetűek azok a cath. alapok?

Jelentése az 1869/72-ki magyar országgyűlési képviselőház bizottságának a vallásállaprol. Megvilágítva Bacsák Imre által.

XV.

Harmadik indok az albizottsági munkálában az egyházi javaknak államjogi természetével mellettkébb egy ellenvetésnek kísérlet, vagy kockázattal megoldani akarásból, minsem valóságos megoldásból áll: mert az államjogi theoria ellen harczoló amaz ellenvetést, hogy a hármas törvénykönyv I. Rész 2. cizme szerint „az egyházi javadalmasok az ország főrendivel és nemesével mind a nemesi jogokra, mind világi javaikra nézve ugyanazon egy szabaddalombal bírnak,“ — ezen nehézséget mondja, melyet itt a t. bizottság maga is érez, és felgördít magának, azzal a következtetéssel meg nem lehet oldani, hogy tehát így a hármas törvény I. Rész 10. cizme szerint a „királyaink, valamint a magvaszakadt világi főrendeknek és nemeseknek, — ugy minden praclatusoknak az egyházi férfiaknak valóságos és törvényes örököse:“ mint hogy így az állam volna a valóságos tulajdonosa az egyházi javaknak: ez, mondom, sem az előbbi, sem az utóbbi szövegből nem következik; mert az egyház megfordítja az argumentumot, és azt mondja: ha a király a magvaszakadás esete által és miatt nem tulajdonosa a többi nemesi birtokoknak: ugy az egyházi javak megüresedés esetében átszállása a kir. fiskusra sem alapíthatja meg az állam tulajdonjogát az összes egyházi javak felett: pedig annál kevésbé, minthogy ugyan a t. bizottság által idézett I. Rész 10. cizimében világosan kitértetik: „non quantum ad bonorum, et iurium possessionem ab Ecclesia ablationem:“ tehát az öröksősödés ürügye alatt sem szabad az egyházi javakat a királynak elsajátítani az egyháztól. Különösen merényletnek vagy szórakozottságnak mondjuk-e a t. albizottság részéről, hogy az egyházi tulajdonjog melletti érvekből ellenérveket akar kivácsolni?

Az pedig igen lelketlen, — ne mondjuk — barbár érvelés, hogy „a halállal megszűnnek az elhunytak jogai.“ Mintha csak a forradalmi communista szónokot — Mirabeau-t hallanánk beszélni! De vajjon az élők kötelei is megszűnnek-e a holtak iránt? Erről van szó. Ha csakugyan az örök hagyatékoknak, a végrendeleteknek semmi kötelező ereje nem volna? Ki ténne így a vallás — a szentvédő emberiség, — sőt saját övéinek számára a lapitványt, és végrendeletet? Az indusok és ottahatitaknál is ez az elv uralkodik! azért ütök agyon az örögeket! — De már a törvények és törvényes diplomák mást mondanak. Jelesen a 3-mas könyv. I. Rész 34. cizim: „A javak az egyházaknak örök alalmazására adattak.“ Sz. László dec. 1. c. 23. „Senki semmi ürügy alatt a javakat, vagy majoroikat az egyháztól elvenni ne merészeje.“ 1791: 23. 26. §. 12. Ö felsége a cath. alapítványokat — örökké tartandó törvény erejénél fogva, — provisione legis perpetuo duraturo — fen tartani fogva: ami 1808: 2. §. 12. megújított. Még az 1848: 20. t. c. 7. §. is „a görög szertartású lakosok egyházát bizonyosban alapítványaival együtt — az ezen valláson hatamaradt kisebbszámú tehát ha csak néhány lakosoknak azattól nagy több-

GÁMÁN JÁNOS ÖRÖKÖSEI KÖNYVNYOMDÁJA

Kolozsvártt, főtér br. Bánffy-ház, és központi irodája

KERESZTESY PÁL PAPIRÜZLETÉBEN

főtér, Gyulay-ház, felvállal mindennemű

könyvnyomdai munkákat.

Alólírt könyvnyomda tisztelettel tudatja a helybeli és vidéki t. cz. közönséggel, hogy újonnan felszerelt és izletes betűkkel ellátott nyomdája azon kellemes helyzetben van, hogy mindennemű **nyomdai megrendelést** u m.:

könyvek, bármely hazai nyelven, körözüvények, rovatos iven, árjegyzékek, számlák, falragaszok, név- és meghívójegyek, gyászhirek, baromútlevelek, vásárczédulák stb. stb. a lehető legjutányosabb árak, gyors és pontos szolgálat mellett.

A LEGÚJABB MINTÁJU NÉVJEGYEK 100 DARABJA **1 frt.**

Felvállal könyvnyomdai munkát is.

HIVATALOS MUNKÁKRA NÉZVE

a nyomda — miután Keresztesy Pál papir-üzletével és ez viszont a nyomdával egyesült — biztosítékot nyújt arra nézve, hogy a papírok a legelső papir-gyárakból szereztetnek be. és azok a **hivatalos munkákhoz valódi gyári áron számíttatnak**, a **legsükségesebb mintázatokból kész raktárt tart**, a meglevőket postafordultával, a szokatlan formájukat pedig a legrövidebb idő alatt elkészíti.

Minden megrendelést kérünk egyenesen a nyomdába küldeni, hol a legnagyobb pontosság biztosíttatik.

Gámán János örökösei könyvnyomdája.